

Pere Duran Farell, Catalunya a gran escala

Duran d'Aràbia

Pere Duran Farell (Caldes de Montbui, 1921), enginyer de camins, ha presidit, entre altres, Hidroelèctrica de Catalunya, SA, i Catalana de Gas i Electricitat, SA. Ara és membre del Club de Roma i president del C. E. del Consell d'Europa.

És un home molt sol·licitat, senyor Duran.

—¿Saps què em passa? Que jo ja tinc molts anys, quasi 69 anys. I jo tinc una segona vida per a mi i m'agradaria desenvolupar-la. I necessitaria trenta o quaranta anys perquè voldria escriure i no escric; perquè voldria pensar i no penso; perquè voldria viatjar i no viatjo... Moltes coses.

—¿Té una segona vida només?

—Nooo, les que vulguis. Però jo necessito temps per a mi. Fa quatre anys ja em vaig arreglar com vaig poder per sortir d'unes quantes coses de tipus executiu per a poder dedicar-me a qüestions més personals. ¿Què ha passat? Doncs que em trobo sense temps per a desplegar els projectes més propis que m'havia proposat. Això ha estat per no haver sabut dir que no. I ara em trobo presidint el Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya, responsabilitat certament engrescadora i de la qual penso donar comptes al país abans que acabi l'any; com a membre del Club de Roma, del centenar que constitueixen pròpiament la institució, presideixo el Grup Català del Club; així mateix assumeixo la presidència de l'Institut Idefons Cerdà, del Comitè Espanyol per al Consell d'Europa com també d'altres entitats. La conseqüència és que estic tant o més actiu que abans.

—*Treballa més que abans de jubilar-se, ¿no?*

—Tinc menys temps disponible per a mi. Resulta que em demanen coses a causa que he viscut en l'oposició al franquisme, malgrat que jo era president de La Maquinista, president de Catalana de Gas, president d'Hidroelèctrica de Catalunya i d'una pila de coses més durant el franquisme. Pen-

so que vaig administrar amb dignitat tot això i amb perfecte contacte amb l'oposició. He viscut molt l'oposició via nacionalisme català. I si busques una persona que hagi viscut això, i que ho hagi viscut junt amb la gent que ara està en el poder, et trobes que n'hi ha molt poques. O estan morts físicament o estan morts políticament. O estan molt fotuts. I a mi, les comes encara em porten bastant bé i el cap, més o menys, em funciona. Però això no és normal: em toca tirar cap avall.

—*M'han dit, senyor Duran Farell, que per la seua excel·lent reputació li toca fer, sovint, de casc blau de l'ONU entre la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona.*

—Es que jo sóc molt amic dels dos. És el meu deute de ciutadà, quan em demanen. Totes les col·laboracions que hi he tingut en aquest sentit de ser... el qualificatiu és molt difícil... home bo... o *casc blau*, que diu vostè, és perquè jo m'estimo igualment l'un i l'altre. Pujol i Maragall són dos grans tipus: gran personalitat i gran honestat. I la meua feina és, quan em demanen alguna cosa, servir l'un i l'altre. Encara que siguin dues versions polítiques diferents, un té l'obligació d'entendre'ls, i l'obligació de pensar que, sent diferents, en el moment que produeixen divergències en l'actuació, pel bé del país un té l'obligació, com a ciutadà, d'intentar convergència.

—¿I unió?

—No convergència i unió, però si convergència d'actituds, que, de vegades, entre les parts implicades no és possible i a través d'un tercer és més fàcil.

—¿Com viu vostè aquesta classe d'enfrontaments, tan habituals a Catalunya?

—Em dolen molt, però com que conec els dos personatges, ho entenc. És evident que seria millor que no passés, però, d'altra banda, hem de fer un esforç per entendre-ho. Insisteixo: jo els conec molt bé l'un i l'altre i, en plena discrepància de l'un i de l'altre, entenc l'un i l'altre.

—¿És cert que sa casa va fer el paper d'una ambaixada durant la guerra d'Algèria?

—Jo, el setembre de 1960, vaig anar a Algèria formant part d'una associació francesa que desitjava la pau entre els països colonials i els no colonials. I allà, en plena guerra d'alliberament, vaig tenir l'oportunitat de conèixer gent fonamental en la resistència, gent que van ser i són grans amics. I quan tenien la necessitat de passar cap a França, sabien que a casa tenien el lloc per quedar-s'hi.

—*Aquesta relació amb la resistència algeriana li va servir, acabada la revolució, per a introduir el gas natural a l'estat espanyol, ¿veritat?*

—Això va ser decisiu. Pel que fa als hidrocarburs, Espanya era un monopoli. I, per tant, el petroli i el carbó estaven en funció de nomenaments i política d'estat. Jo vaig pensar que el gas natural, encara que és un hidrocarbur gasós, no tenia per què ser un monopoli. I això va produir una reacció violentíssima, increïble en certs moments, amb atacs personals i institucionals. Però com que els personatges que van ser grans adversaris en el tema encara viuen, bàsicament tots, em sabia molt greu...

—¿És cert que algun d'ells va ser ministre amb UCD?

—Sí, sí... I en el moment que pugui, evidentment, ho contaré. Tinc documents de molt d'interès i penso escriure i comentar-los, però, mentre hi hagi

DOMÈNEC UMBERT

«És cert... tinc una vena anarquista».

gent que encara viu, no puc. Jo intento sempre ser un portador de pau.

—*Un portador de pau que s'ha enfrontat sempre al govern central: el gas natural, La Maquinista...*

—Perquè el govern central ha recelat moltes vegades de les coses fetes a Catalunya a gran escala. El govern central, històricament, ha pensat sovint que els catalans només som capaços de ser botiguers. I és cert que els catalans hem fet massa de botiguers, de vegades, i no hem sabut, perquè la història no ens ho ha facilitat, tenir grans concepcions típiques d'un país amb estat. Quan jo vaig ser president de Maquinista, em vaig trobar que s'havia decidit *achatarrar-la*, aquesta era la paraula, i concentrar tot al nord d'Espanya. I quan ho vaig saber, és

una cosa que no he dit pràcticament mai, vaig demanar audiència amb Franco. I durant tres quarts d'hora vaig estar explicant-li l'error històric que seria per a Catalunya, per a Espanya i per a ell mateix que s'eliminés Maquinista, que era el centre de tota una població, i uns hàbits, unes tradicions i uns actius espirituals irrealis. Li vaig raonar i no va obrir la boca en tota l'entrevista. Només al final em va dir: «Duran, váyase usted tranquilo que tiene razón». I Maquinista es va salvar. I en el tema del monopoli jo crec que va passar el mateix. Era un tema de dimensió, no normal a Catalunya.

—*¿Quina impressió li va fer el general?*

—Jo, del general, el qual vaig veure

moltes vegades, en tinc un bon record. Del que no tinc bon record és del sistema, del règim.

—*Vostè també té molt bona relació amb els anarquistes...*

—Sí, els conec.

—*I de fet, vostè té una vena...*

—Sí, jo la tinc.

—*¿I me la pot explicar?*

—¡Ha, ha, ha! Tinc la vena anarquista perquè sóc prou *ingenu* per a pensar que les estructures en el món d'avui no entenen res del que està passant. I que l'únic que entén què està passant és l'home. Jo crec en un home que està obligat a accentuar el valor de la seva consciència per dirigir i moderar els seus actes. Perquè, vulguem o

no, les estructures acabaran devaluant-se i haurem d'inventar unes altres fórmules de govern. Les estructures convencionals, encara que vulguin, no poden entendre res. Això, efectivament, és una idea intrínsecament anarquista.

Ja sé que l'home té una capacitat tan gran per a crear com per a destruir, i que un home sol, avui —un cabró, per parlar clar—, pot destruir, via energia nuclear i bioquímica, tot el món. Per tant, la humanitat, com a espècie animal, si vol garantir-se el futur haurà d'inventar el mecanisme en virtut del qual no hi hagi cabrons al seu si. Si no busca el mecanisme, té un risc enorme de desaparèixer. No pot admetre al seu si gent que pot fer-la desaparèixer.

L'home, tornant al principi, es troba rebutjat per les estructures. En l'empresa, es veu. Una empresa monolítica no és útil, no és real, no és eficaç: ha de desagregar-se i buscar objectius dimensionats amb els seus homes. Objectiu: home. El complex de trossos desagregats de l'empresa, tots conduïts per una mateixa filosofia, és el resultat final i eficaç per l'empresa. Les estructures han de desagregar-se per a ser eficaces, perquè el reglament esterilitza l'home i només un home alliberat de reglament pot ser creatiu i eficaç. Per tant, l'home està predestinat a ser rebutjat per les estructures. Això també passa en el món moral i l'ideològic. Els principis morals i ideològics ja no són conductors dels col·lectius humans, perquè cadascun de nosaltres extraïem de les morals tradicionals la nostra versió personal.

En conseqüència, ¿què passa? Que tens l'home, que per definició no es pot desagregar, deseparat de les estructures i dels principis morals i ideològics. A més, amb un marc d'immensa llibertat. Perquè la llibertat moderna no és definible com la d'abans: si tu intentes definir la llibertat en el món d'avui, hauràs definit una cosa que no és la llibertat sinó el límit d'ara. ¿Què cal fer? Doncs que l'home, que no té la protecció de l'estructura, sigui empresa o sigui institució, ni la protecció moral i ideològica i que té la possibilitat de ser immensament lliure, només li queda un recurs: mobilitzar l'energia moral, el sentit ètic de la seva consciència. És, clar,

una idea anarquista. És un anarquisme responsable.

—*Acabe d'entendre, senyor Duran, què volia dir Josep Pla quan assegurava que vostè era «un home d'expressivitat total».*

—Ah, sí. Això va dir en Pla. Sempre m'ho deia. El que passa és que no sé si és veritat.

—*¿Com recorda vostè Josep Pla?*

—Com un tipus molt real. Aquest també era un anarquista nat, però a la vegada creia en la moneda i en la Guàrdia Civil.

—*Dos arguments de pes.*

—¡Ha, ha, ha! I com que l'anarquisme en aquell moment no era responsable, segurament ell, a la vegada que era anarquista, pensava en la moneda i la Guàrdia Civil per moderar-ho, ¿no?

—*Vostè és un gran defensor del Tercer Món, contra els abusos dels països industrialitzats...*

—És més greu la insolidaritat amb el Tercer Món que l'efecte hivernacle, per exemple. Jo crec que estan passant coses molt importants en aquest moment: s'ha acabat la història. Entesa la història com una evolució més o menys ràpida de la civilització humana. Això s'ha acabat. I entrem en una altra història, en la posthistòria de l'home, on tot és la ruptura creativa permanent. No hi ha linealitat i la previsió no és possible. I aquesta cosa, per altra part, és meravellosa, perquè en el determinisme històric, que fa quatre dies hi creïem de debò, conegudes científicament les causes i raonats cartesianament els efectes, si anem per aquí serem feliços; i si no anem per aquí, anirem a l'infern. Això avui ja no és cert: tot és un equilibri inestable, regit purament per l'atzar i la incertesa. Quan la natura ens ha demostrat que l'atzar és la llei de la vida, l'home ha d'administrar amb consciència i amb llibertat responsable el que la natura, l'atzar, posa davant seu.

En aquest sentit, les societats democràtiques són molt més eficaces que les societats planificades, no per una qüestió ideològica, sinó perquè són més biològiques que les planificades. Les democràtiques comporten un règim de llibertat, en el marc del qual l'atzar i la incertesa té un gran joc. El joc de la natura. I la natura no admet la previsió. És una meravella: col·loca l'home davant de la llibertat responsable.

L'home està obligat a ser responsable i si no ho aconseguim, no hi haurà ni home ni humanitat. No hi ha alternativa. Ara mateix no hi ha possibilitat d'una guerra mundial. No és possible. Hi perdríem tots. Les grans catàstrofes de la humanitat ja no són possibles. És dolent per el que guanya i per al que perd.

—*Explique'm la seua gran admiració pel desert, senyor Duran Farell.*

—Que consti que jo he anat al desert, com totes les coses importants d'un, sense saber per què. La gràcia està a fer coses que no saps per què. I la meua dona i jo sempre hem anat al desert sense saber per què, però una vegada allà, trobant-nos bé i feliços, et preguntes per què. ¿I per què? Perquè vivim en un món de confusió de tot: no sabem què és permanent, què és transitori; què és maco, què és lleig; què és bo, què és dolent... Tenim massa coses i no distingim el cuiro del plàstic. Vivim a la civilització de la premsa. I en canvi, vas al desert i entens perfectament què és l'horitzó. L'horitzó aquí no el pots definir: no saps si és el mar, la muntanya... S'ha d'anar al desert i descobrir que és una cosa neta i de dimensió la màxima possible. ¿Què és el cel? Has d'anar al desert per saber-ho. I t'expliques perfectament que els egipcis pensessin que el cel era l'element viu que aguantava un plat que era la Terra. La pol·lució. Aquí tu i jo hem de parlar prop, perquè si no, no ens sentim; en el desert, en aquest mateix to de veu, podríem tenir una conversa a cent metres. No hi ha pol·lució: hi ha netedat acústica. Quan fa vent, aquí la pols t'embruta; allà, no. El desert és un bany de netedat, de conceptes.

—*¿És cert que vostè i la seua senyora se submergeixen en el desert amb només uns camells i un grapat de dàtils?*

—Bé, l'hivern passat vam agafar tres camells i un guia. I la meua dona i jo vam fer 200 km. a peu, seguits. Perquè si vas amb Land Rover tens la sensació que encara estàs a prop de la civilització. Però fer la prudència irresponsable d'anar-te'n, a la meua edat, a peu, que si es mor el guia allà et quedés, està bé. És l'únic perill del desert: perdre't. Però arribes a tenir la impressió que tot és tan pur... Perquè l'erg occidental, sobretot, és una zona de dunes fixes, toves com una estora

de primera qualitat, que pots fer un centenar de quilòmetres descalç. I circules com sobre un mar encrespat que s'ha solidificat de sobte. És tan bonic i tan sa que penses que allà no et pot passar res. Fa trenta anys que ho fem i mai ens ha passat res de res: entre l'home i la natura no és possible que allà passi res. En tot cas, et passarà quan arribis a Barcelona. Miri, la meua dona dorm molt malament i, en canvi, en el desert dorm com una santa. I si algun dia no hi dorm tan bé, li poso una altra pedra a sota dels ronyons, i perfecte. De seguida se m'adorm.

—*¿Vostè, i canviem de tema, creu en l'energia nuclear?*

—És una pregunta difícil de contestar. Jo he estat el primer president de la primera companyia que ha fet la primera central nuclear catalana, que és Vandellòs 1, en la qual participen els francesos en un 25%. L'he presidida durant set anys, cinc dels quals de construcció i dos d'explotació. I vaig dimitir perquè no es va seguir a Catalunya el que jo pensava que s'havia de seguir: la col·laboració amb França i amb altres nacions europees. Perquè jo crec que l'energia nuclear té una dimensió que sobrepassa el fet nacional. Això no es va fer i jo crec que aquest no és el camí. Jo li tinc un gran respecte a l'energia nuclear. Crec que és una gran solució, si es prenen les precaucions que s'han de prendre. És molt més pol·lucionant una central de carbó que no una de nuclear. El que passa és que l'energia nuclear té un drama inicial que és la bomba d'Hiroshima. La gent associa una central nuclear amb la bomba d'Hiroshima. I això no és veritat. Ara: és veritat també que s'han de prendre precaucions súper perquè és un fet molt seriós. Degudament fetes aquestes precaucions, no hi ha per què témer l'energia nuclear.

—*¿Quina cosa el preocupa més de la vida, senyor Duran?*

—El que em sap greu és tenir massa anys, perquè estadísticament no veuré la gran societat que s'està formant. L'aventura de l'home cap a endavant és extraordinària, per això em sap greu ser gran. Jo no he estat mai malalt al llit. Això no és normal, per tant em moriré, segurament, de sobte. I quan tinc tanta feina per fer. És fotut però és així.

M. Alberola

